

Shiraz-Beethoven.ir

۹	پیش‌گفتار.....
۱۱	مقاله‌ها.....
۱۳	شیوه‌نویسی و نگارش الحان یا آهنگ‌های موسیقی (به روایت عبدالقادر مراغی).....
۱۳	- توضیح درباره آهنگ منسوب به عبدالقادر مراغی.....
۱۴	- شرح حال مختصر.....
۱۵	- استفاده از حروف ابجد برای پرده‌ها یا نغمه‌ها (صداها).....
۱۸	- ایقاع.....
۳۱	پاسخ به چند پرسش.....
۴۳	یادای از صدایی آشنا.....
۴۶	آخرین دیدار.....
۵۲	نیاز به انواع موسیقی.....
۵۴	- موسیقی در ده سال گذشته.....
۵۹	سپه مشقی بر جولانگه اندیشه و خیال (همبستگی هنرها در زیر گنبد مینا).....
۶۰	- رابطه و همبستگی موسیقی با معماری و هنرهای دیگر.....
۶۲	- دایره ملوثی و گنبد و تریج و دویستی.....
۶۹	- تزئین و آرایش.....
۷۷	نمای مهر.....
۷۹	گیسو.....
۸۱	سخنرانی‌ها.....
۸۳	درباره موسیقی ایرانی.....
۸۴	- اشاره به موسیقی ایران قبل از اسلام.....
۸۵	- اشاره‌های به موسیقی ایران بعد از اسلام.....
۸۷	- آهنگ‌های محلی یا عامیانه.....
۸۸	- موسیقی مذهبی.....
۸۸	- موسیقی زورخانه.....
۸۹	مختصری درباره پیوند شعر و موسیقی.....
۸۹	- صوت.....
۸۹	- وزن یا رتم.....
۹۲	- تناسب بین آکسان‌ها یا تأکیدهای کلام و شعر یا موسیقی.....
۹۴	- روش‌های پیوند شعر و موسیقی.....

Shiraz-Beethoven.ir

- ۲۶۲ وقتی شیطنت را کنار دناستتم.....
- ۲۷۴ کس در این معرکه هوشیار نبود.....
- ۲۷۸ نهفته و پیوسته.....
- ۲۸۲ از دیار نغمه‌پردازی.....
- ۲۸۷ موسیقی شرق در اثر فخرالدینی.....
- ۲۹۰ لذت شیرین موسیقی ایرانی.....
- ۲۹۳ پله پله تا یک ارکستر بزرگ.....
- ۳۰۲ ارکستر زور نور مهتاب.....
- ۳۰۸ ترکیب خلاقانه موسیقی و تصویر.....
- ۳۱۳ ارکستر ملی برای چشم پزشکان می‌نوازد.....
- ۳۱۵ گلرشته همچون درخت.....
- ۳۲۱ ده سال با ارکستر ملی.....
- ۳۲۵ موسیقی ثانی، فخر دین.....
- ۳۳۰ نوزی روزگاری.....
- ۳۴۶ فروزی در اوج (نگاهی به موسیقی سرپال شهریار اثر فرهاد فخرالدینی).....
- ۳۴۹ راه برای همه باز است.....
- ۳۵۷ وقتی عشق نباشد کار فرمایشی می‌شود.....
- ۳۶۷ من قهر کرده بودم.....
- ۳۷۶ به موسیقی روی خوش نشان نمی‌دهند.....
- ۳۸۴ کسی یارای مقابله با هنر صبا را ندارد.....
- ۳۸۹ موسیقی در جامعه پرنش رشد نمی‌یابد.....
- ۳۹۳ ریشه مشکلات فعلی، خونی‌مایی است.....
- ۴۰۰ تاریخ موسیقی مان را مخدوش نکنیم.....
- ۴۲۵ چرا برنگردم.....
- ۴۳۱ تاریخ همه را قضاوت خواهد کرد.....
- ۴۴۲ نگران درخت‌هایی هستیم که بریده می‌شوند.....
- ۴۴۵ ملودی‌های جان.....
- ۴۵۵ ای کاش صبا زنده بود.....
- ۴۶۴ آنجا که زندگی افسانه می‌شود.....
- ۴۷۶ ارکستری که فقط در روزنامه‌ها تشکیل شد.....
- ۴۸۲ تیغ کند احیای ارکستر ملی.....

Shiraz-Beethoven.ir

- ۹۶ شهریار و موسیقی
- ۱۰۳ مشکلات و محدودیت‌های موسیقی در سرزمین ما
- ۱۰۴ - آموزش موسیقی
- ۱۰۵ - عرضه و بخش موسیقی
- ۱۰۷ - تولید موسیقی
- ۱۱۰ یار مهربان
- ۱۱۵ نام عبدالقادر مراغی بر میدان اصلی شهر
- ۱۱۸ استاد علی تجویلی
- ۱۲۲ مهندس هعیون خرم
- ۱۲۷ فریدون مشیری
- ۱۳۲ یک اثر موسیقی چگونه خلق می‌شود؟
- ۱۴۰ علی هاشمی
- ۱۴۳ **گفتگوها**
- ۱۴۵ آنچه را که می‌بینیم بشنویم و آنچه را می‌شنویم ببینیم
- ۱۵۱ پرسش‌ها و پاسخ‌ها
- ۱۶۷ موسیقی ایران، پربار و الهام‌بخش
- ۱۷۰ موسیقی آینه اجتماع است
- ۱۷۸ موسیقی ایران پربارترین و زیباترین موسیقی دنیا
- ۱۸۴ موسیقی سنتی، پاسخ‌گوی نیازهای ما نیست
- ۱۹۵ سال ۷۸ سال بهار موسیقی کشور
- ۱۹۹ به بهانه تشکیل ارکستر بزرگ ملی
- ۲۱۰ صدا و سیما بدون موسیقی هیچ است
- ۲۱۷ اصالت یا اندیشه است نه وسیله
- ۲۲۰ پس از بازگشت از ژنو کنسرتی بزرگ در ایران اجرامی کنیم
- ۲۲۳ این در به روی همه باز است
- ۲۲۹ از موسیقی ملی تا ارکستر گلها
- ۲۳۶ خیز و ضرب موسیقی تولد و مرگ است
- ۲۴۸ زمان ما، نوازنده را لای گل و بوته قایم نمی‌کردند!
- ۲۵۳ ارکستر موسیقی ملی فعال‌ترین ارکستر است
- ۲۵۷ آدم‌های قانع مشکلات را با مبارزه از پیش رو برمی‌دارند

Shiraz-Beethoven.ir

- ۴۸۷..... وعده رئیس جمهور محقق نشد.
- ۴۹۰..... به نوای استاد گوش بسیار.
- ۴۹۴..... هدف استقلال ارکستر.
- ۴۹۹..... موسیقی دستورپذیر نیست.
- ۵۰۶..... همکاری با ارکستر ملی وظیفه است.
- ۵۲۰..... دوست ندارم به تکرار بیفتم.
- ۵۲۸..... خالق نت‌های ماندگار.
- ۵۳۷..... جامعه سالم، موسیقی سالم هم خواهد داشت.
- ۵۴۱..... فراز و فرودهای ارکستر ملی.
- ۵۵۶..... تا استقلال دارم در ارکستر می‌مانم.
- ۵۶۰..... اگر موسیقی بد است از آن استفاده نکنید.
- ۵۶۸..... در تأیید و رد موسیقی.
- ۵۹۸..... گفتگو با فرهاد فخرالدینی به پاسداشت نیم قرن آهنگسازی (هارمونی اصالت).
- ۶۱۵..... **اظهار نظر ها**
- ۶۱۷..... نقل از کتاب به نرمی باران (جشن نامه فریدون مشیری).
- ۶۲۱..... فخرالدینی سواد شنیداری مردم را بالا برد.
- ۶۲۳..... کاش در دنیا مثل فخرالدینی چند تایی دیگر داشتیم.
- ۶۲۶..... یادگاری که فخرالدینی جا گذاشت.
- ۶۳۰..... استاد استادان.
- ۶۳۱..... یادگار امروزی ابوالحسن صبا.
- ۶۴۷..... ارکستری که به شکل حقیقی ملی بود.
- ۶۵۴..... اثرگذار و ماندگار.
- ۶۵۶..... راهی روشن برای آهنگسازان جوان.
- ۶۵۹..... **گزارش‌های خبری**
- ۷۰۷..... **نمایه**

Shiraz-Beethoven.ir

در بررسی زندگی موسیقی دان‌ها و هنرمندان گذشته کشورمان مشاهده می‌کنیم که بیشتر به شرح آثار این بزرگواران (توسط خودشان یا دیگران) پرداخته شده است و ما از طرز تفکر و نحوه زندگی شان اطلاع کمی داریم. ولی در دنیای امروز به دلیل پیشرفت وسایل ارتباط جمعی، از زندگی هنرمندانمان اطلاعات جامعی به دست می‌آوریم. در این راه خبرنگارها با دیدگاه‌های متفاوت از هر فرصتی استفاده کرده و به خصوصیات و نحوه زندگی و طرز تفکر هنرمندان زمان خود می‌پردازند و با طرح سوالات متنوع از مکنونات باطنی ایشان آگاه می‌شوند. بنابراین در زمان حال و آینده کسانی که بخواهند با وضع موسیقی این دوره آشنایی پیدا کنند و به نقاط ضعف و قوت و یا چگونگی آن پی ببرند، از طریق این مقالات، سخنرانی‌ها، گفت و گوها، اظهار نظرها و گزارش‌های خبری شناخت بهتری نسبت به دوره‌های قبل به دست می‌آورند و به نسل‌های بعد منتقل می‌کنند.

این کتاب با توجه به لزوم فراهم کردن زمینه این شناخت تهیه شده و شامل پنج بخش است: بخش اول مجموعه هشت مقاله است که به مناسبت‌های مختلف تحقیق و نوشته شده است. بعضی از این مقالات حاصل مطالعات و تحقیقات فراوانی است که با صرف وقت بسیار در طول سالیان دراز نوشته شده‌اند و با چاپ این کتاب در اختیار علاقمندان به موسیقی قرار می‌گیرند. بخش دوم بازده سخنرانی است که به مناسبت‌های مختلف ایراد گردیده است. در این سخنرانی‌ها سعی کرده‌ام با شناختی که از موضوع دارم در بیان مطلب صادق بوده و از محور واقعیت دور نباشم. بخش سوم شصت و یک گفت‌وگو با خبرنگاران و نویسندگان روزنامه‌ها و مجله‌های معتبر این زمان است. بعضی از این عزیزان صاحب قلمی شیوا بوده و از وضع موسیقی این دوران آگاهی کامل دارند و با طرح سوالات کارشناسانه به موضوع پرداخته و زمینه را برای گفت‌وگو جذاب کرده‌اند. در این گفت‌وگوها، با توجه به این که بیشتر عمرم صرف تدریس، آهنگسازی، تمرین و اجرا در صحنه و استودیو شده و در مجالست و مصاحبت با هنرمندان و اهالی موسیقی گذشته است، مناسب دیدم درباره وضعیت موسیقی دورانی که در آن زندگی می‌کنم، نظرات و مشاهدات خود را بیان کنم. مثلی است معروف که می‌گویند «دیگته ناتوخته غلط ندارد» ولی من جرأت کرده و این دیگته مشکل را برای بار دوم نوشته‌ام. یعنی با چاپ مجلد این مباحث در این کتاب، خود را برای بار دوم در معرض قضاوت‌های عموم و به خصوص اهل فن قرار داده‌ام تا یک بار دیگر غلط‌هایم را بگیرند و بعد از من

راهی بدون خطا پیش روی هنرمندان، به خصوص جوانان علاقمند به موسیقی قرار دهند.
یادآوری می‌شود که این دوستان نویسنده و خبرنگار با طرح موضوعات و مباحث مرتبط با
موسیقی مملکت، از کستر موسیقی ملی و مسائل دیگر این زمان، مرا در برابر انبوهی از سوالات
گونگون غافلگیر کرده‌اند. امیدوارم با این همه غافلگیری توانسته باشم از عهده این مهم بر آیم.
در چاپ مجدد این گفت‌وگوها سعی کرده‌ام تا حد امکان مطالب تکراری را حذف کنم تا خاطر
خواننده گرامی از تکرار مطالب خسته نشود. ضمناً از همه دوستان و خبرنگاران ارجمند که مرا در
این گفت‌وگوها همراهی کرده‌اند سپاس‌گزاری می‌کنم.
بخش چهارم اظهار نظرهای تعدادی از دوستان و همکاران گرامی و ارجمندم می‌باشد که با
بزرگواری درباره اینجانب سخن گفته‌اند و مرا مرهون محبت‌های بی‌دریغ‌شان کرده‌اند.
بخش پنجم گزارش‌های خبری است که در روزنامه‌ها و مجلات معتبر انتشار یافته‌اند و در اینجا
به خاطر فراوانی خبرهای موجود فقط به چند گزارش، آن هم به طور مختصر اکتفا شده است.
لازم می‌دانم تشکر و سپاس‌گزاری کنم از:
دوست ارجمندم جناب آقای لیما صالح رامسری مدیر انتشارات معین،
دوست و همکار گرامی‌ام جناب آقای علی اکبر قربانی به خاطر نت‌نویسی کامپیوتری و
صفحه‌آرایی این کتاب.

Shiraz Shiraz-Beethoven.ir

شیوه ثبت و نگارش الحان یا آهنگ‌های موسیقی

به روایت عبدالقادر مراغی

توضیح درباره آهنگ منسوب به عبدالقادر مراغی

در دو سه قرن اخیر محققان موسیقی اروپا، ترکیه، ایران و آمریکا مطالعات فراوانی از نت‌نویسی‌های متعددی از آهنگی منسوب به عبدالقادر مراغی را در کتب و رسالات مختلف به چاپ رسانده‌اند.^۱ ولی هیچ‌یک از تحقیقات و نت‌نویسی‌های یادشده با وزن واقعی آهنگ و شعر آن منطبق نیست. تا آن‌که سرانجام افتخار کشف کامل آن، به لطف پروردگار و با کوشش بسیار نصیب این جانب شد و اینک خوشحالم که چنین یادگار مهمی از موسیقی قدیم ایران را که قدیمی‌ترین آهنگ مستند، با سابقه‌ای حدود ۶۰۰ سال است به هم‌وطنان عزیزم تقدیم دارم.

تاریخ ابیات عربی این تصنیف به صدر اسلام می‌رسد و جالب است که عبدالقادر مراغی پس از گذشت حدود ۸۰۰ سال، از زمان رسول اکرم (ص) تا زمان خودش، این ابیات را در تصنیفی به کار می‌برد و بیت دوم و سوم آن را نیز به فارسی برمی‌گرداند:

تیکِ عینی بِدَمعِ مُشتاق	كُلِّ صُبْحٍ وَ كُلِّ لَيْلٍ اِنْشِرَاقِ (اینا)
فلاطیبِ لها و لاراقی	قَدْ لَسَمْتَ حَيَّةَ الْهَوَى كَبَلِي
فَعِنْدَهُ رَقِيَّتِي وَ تِرِاقِي	إِلَّا الْخَبِيبَ الَّذِي شَفَفْتُ بِهِ
سودی نکند فسونگر چالاکم	ز د ماز هوی بر جگر غمناکم
هم نزد و سست رقیبه و تریاکم	آن یار که عاشق جمالش شده‌ام

۱. اکیرونر، Kieseewetter (۱۸۵۰-۱۷۷۵) لعل چکاسلوواکی در کتاب منابع اصلی موسیقی ایرانیه. روزمون Rougemont فرانسوی در رساله‌ای به نام *تمدیشه‌های نو درباره موسیقی مسلمانان* (۱۸۷۰) فیس Fetis (۱۸۷۱-۱۷۸۴) بلژیکی در کتاب *تاریخ عمومی موسیقی*، ژنوف یکتا در بخش موسیقی نرک در *ناله‌المعارف موسیقی* (۱۹۹۲) - مهدیقلی هدایت (مختبرالسلطنه) در *مجمع‌الادوار* (چاپ سنگی سنه ۱۳۱۷).

عبدالقادر کتاب دیگری به نام شرح الادوار دارد. این کتاب شرح الادوار صفی‌الدین ارموی است.^۱

استفاده از حروف ابجد برای پرده‌ها یا نغمه‌ها (صداها)

فلاسفه، دانشمندان و موسیقی‌دانان قدیم در دائرةالمعارف‌های خود بخشی هم به موسیقی اختصاص داده و موسیقی را از جهات گوناگون مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند. این موسیقی‌دانان و موسیقی‌شناسان دو عامل اساسی موسیقی یعنی صدا (نغمه) و وزن (ایقاع) را به‌طور جداگانه مورد مطالعه قرار داده و صاحب کتاب و رسالات متعددی در رشته موسیقی می‌باشند. از آثار گران‌بهایی که در این زمینه موجود است کتاب موسیقی کبیر فارابی است و فارابی در این کتاب به مباحث گوناگون موسیقی علمی پرداخته و روش پرده‌بندی سازهای معمول زمان خود مانند تنبور خراسانی و عود را با مهارت کامل شرح داده و نسبت‌های معرف فواصل پرده‌ها یا نغمه‌ها (صداها) را در روی این سازها تعیین نموده و آن‌ها را با حروف ابجد نام‌گذاری کرده است. به عبارت دیگر صداهای موجود در موسیقی قدیم ایران را با حروف ابجد نام‌گذاری کرده و محل دقیق آن‌ها را در پرده‌ها یا دستان‌های ساز مشخص کرده است و راه و روش او در تحقیقات موسیقی مورد قبول همه موسیقی‌دانان بعدی از جمله عبدالقادر مراغی نیز قرار گرفته است.

عبدالقادر در صفحه ۳۴ کتاب مقاصدالاجان به نقل از ابونصر فارابی پرده‌ها یا دستان‌های عود را در پنج سیم عود که با حروف ابجد نام‌گذاری شده‌اند نشان داده است. (شکل ۱) در شکل شماره ۲ اسامی نغمه‌ها یا صداهای پرده‌ها یا دستان‌های پنج سیم عود به حروف ابجد به ترتیب مشخص و با نت‌نویسی به شیوه امروزی تطبیق داده شده است.

Shiraz-Beethoven.ir

۱. برای اطلاع بیشتر در شرح احوال عبدالقادر مراغی رجوع شود به مقدمه کتاب‌های مقاصدالاجان و جامع‌الاجان به قلم محقق گرامی نفی بینش

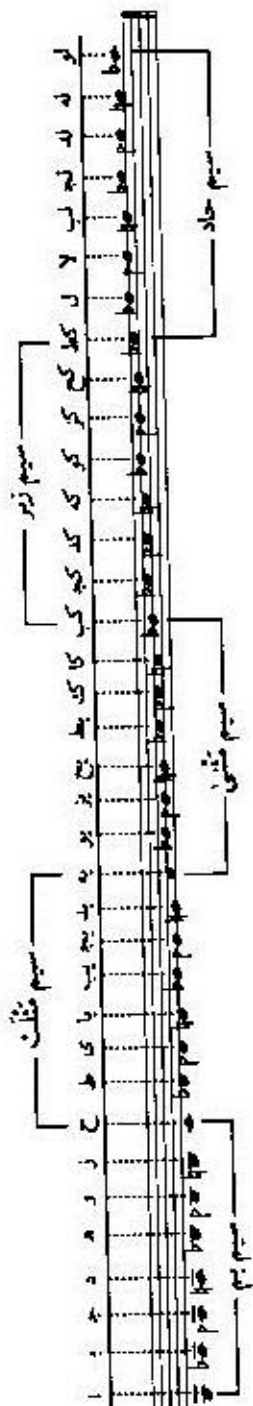
(شکل ۱)

		جانب الأتف				
مطلق الوتر (دست باز)		ا	ح	یه	کب	کط
دستان الزاید		ب	ط	بو	کج	ل
دستان المعجب		چ	ی	یز	کد	لا
دستان السبابة		د	یا	یح	که	لب
دستان وسطی الفرس		ه	یب	بط	کو	لج
دستان وسطی زلزول		و	یج	کی	کز	لد
دستان البنصر		ز	ید	کا	کح	له
دستان المختصر		ح	یه	کب	کط	لو
	ا	ح	یه	کب	کط	لو

جانب المشط

صورت ساز خمسة الاوتار که آنرا عود کامل خوانند:

به طوری که مشاهده می شود فاصله دستانها در شکل فوق همه مساوی رسم شده اند در حالی که در روی ساز این فاصلهها نامساوی اند.

(شکل ۲)

اسمی نغمه‌ها یا صداهای پرده‌ها یا دستان‌های پنج سیم عود به حروف ابجد و تطبیق آن‌ها با نت‌نویسی به شیوهٔ امروزی^۱.

۱. حروف ابجد برای تطبیق با نت‌های موسیقی از چپ به راست نوشته شده‌اند.